

ШКОЛЬНІЦТВА НА ПАСТАЎШЧЫНЕ Ў ПАСЛЯВАЕННЫ ЧАС

Пракапавіч Ігар Міхайлавіч,
*настаўнік геаграфіі
вышэйшай катэгорыі
ДУА “Пастаўская гімназія”*

СІСТЭМА АДУКАЦЫІ ПАСТАЎСКАГА РАЁНА

Дадзены артыкул прысвечаны аналізу стану сістэмы адукацыі Пастаўскага раёна ў першы пасляваенны год.

Летам 1944 года Пастаўшчына была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, а ўжо ўвосень пачаліся заняткі ў школах. Якім ён быў, той першы пасляваенны вучэбны год?

Цікавыя звесткі пра тагачаснае школьніцтва ў нашым краі знаходзяцца ў Глыбоцкім занальным архіве. Там захоўваюцца справаздачы загадчыка аддзела народнай адукацыі Ставіцкага за 1 красавіка 1945 года і больш позні час, у якіх падаецца даволі падрабязная характарыстыка навучальнага працэсу за першыя тры чвэрці пасляваеннага года. Варта зазначыць, што на той час Пастаўскі раён меў меншыя памеры, чым зараз: у яго склад не ўваходзіла ўсходняя частка – Варапаеўшчына.

На пачатак навучальнага года ў раёне налічвалася 77 школ: 72 пачатковыя, 4 няпоўныя сярэднія і 1 сярэдняя. У іх займалася 5570 вучняў. На канец III чвэрці колькасць школ павялічылася на 5, а вучняў – больш, чым на 200 чалавек.

У пасляваенны час шкаляроў навучалі 152 настаўнікі, сярод якіх з вышэйшай адукацыяй было толькі 5, з незакончанай вышэйшай – 13, з сярэдняй педагагічнай – 64, з агульнай сярэдняй – 12, з незакончанай сярэдняй – 59. Значную частку педагагічных кадраў складалі выхадцы з усходніх раёнаў Беларусі і з Расіі. Але настаўнікаў у школах не хапала. Сітуацыя ўскладнялася тым, што паводле дамовы паміж БССР і Польшчай палякі мелі магчымасць выехаць з Пастаўшчыны на этнічную радзіму. На выезд у Польшчу запіса-

лася 11 настаўнікаў, з якіх на 1 чэрвеня 1945 года выехала 9 чалавек.

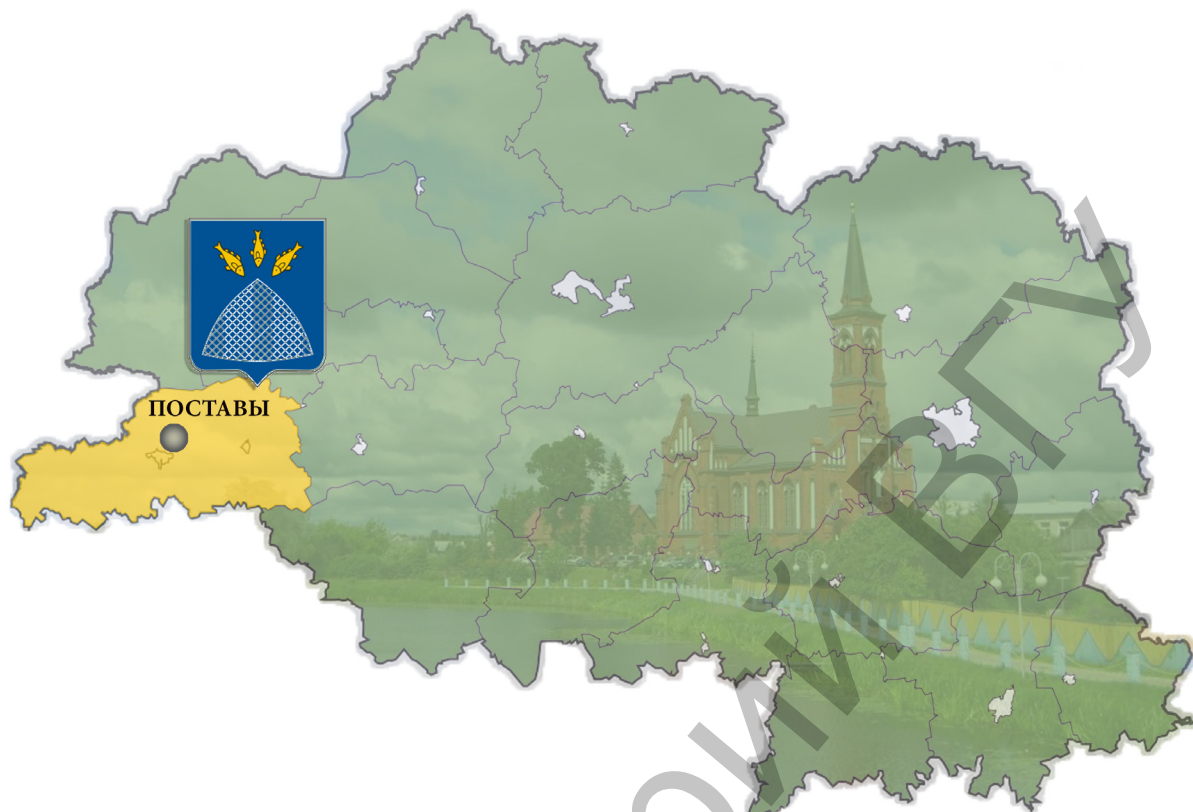
Нізкі ўзровень кваліфікацыі значнай часткі педагагічных кадраў спрабавалі павысіць шляхам залічэння ўсіх настаўнікаў, якія не мелі закончанай сярэдняй адукацыі (59 чал.), на завочнае аддзяленне Пастаўскага педагагічнага вучылішча. Але недахоп падручнікаў стрымліваў працэс навучання.

На тэрыторыі раёна былі арганізаваны таксама так званыя “нядзельныя” школы ў Паставах, Лынтупах, Камаях, Пятрагах, дзе настаўнікі мелі магчымасць паглыбляць свае веды па рускай і беларускай мовах, а таксама вывучалі “кнігу тов. Сталина “Великая Отечественная война Советского народа” и краткий курс ВКП(б)”.

Штат раённага аддзела народнай адукацыі складаўся на той час з 4 чалавек: загадчык райана, загадчык педкабінета і два школьныя інспектары. Акрамя іх дапамогу ў арганізацыі навучальнага працэсу аказвалі 15 грамадскіх інспектараў з ліку найбольш вопытных настаўнікаў; дзейнічала 12 метадычных аб’яднанняў.

З 82 школ толькі 38 знаходзілася ў дзяржаўных будынках, астатнія – у прыстасаваных гаспадарскіх кватэрах. На канец года з пустых хат і з хат, якія засталіся пасля выехаўшых у Польшчу, было падабрана пад школы яшчэ 18 будынкаў.

Ва ўсіх школах не хапала падручнікаў, але ўсім навучальным установам і настаўнікам былі выдзелены прышкольныя ўчасткі і агароды.

Санітарны стан устаноў адукацыі ацэньваўся як здавальняючы, за выключэннем тых школ, якія размяшчаліся ў гаспадарскіх дамах. З прычыны тыфу вясной была зачынёна на каранцін Навасёлкаўская школа.

Паспяховасць вучняў па раёне за I чвэрць дсягала 81,7%. Былі праведзены дзве мастацкія (“художественные”) алімпіяды: раённая і міжраённая. Першыя месцы занялі дзіцячы дом у Паставах, руская НСШ, педвучылішча і сярэдняя школа.

У Пастаўскім дзіцячым доме знаходзіліся 82 хлопчыкі і дзяўчынкі, у планах значылася адкрыццё дзіцячага дома на 300 чалавек.

Развівалася і сетка асветных устаноў. Было адчынена 19 хат-чытальняў, у якіх мелася па 250–300 кніг, аднак гэтага было недастаткова. Гарадская бібліятэка таксама не магла пахваліц-

ца вялікім кнігазборам: яе паліцы змяшчалі 600–700 экзэмпляраў друкаваных выданняў.

У вельмі складаным становішчы знаходзіліся ў той час настаўнікі. Як паведамляў загадчык райана Ставіцкі, “учителя ничего не получают за исключением хлеба, несмотря на то, что каждый учитель имеет на руках промтоварные и другие карточки. Даже на протяжении 3-х месяцев учителя ни грамма не получили соли. Прошу облоно вделить внимание в отношении снабжения учителей” [1].

ЛІТАРАТУРА

1. Занальны дзяржаўны архіў г. Глыбокае. Отдел образования Поставского районного исполнительного комитета, г. Поставы Витебской области. Ф. 1200, 500 ед.хр., 1944–1999 гг.